

Naturalment

Entrevista

Entrevista Núria Marbà

Va cursar la llicenciatura de Biologia a la Universitat de Barcelona (UB). Doctorada l'any 1995 per la UB. Realitzà estàncies posdoctorals a Dinamarca, Holanda, i a instituts del CSIC (Centre d'Estudis Avançats de Blanes, IMEDEA)

1. A mesura que hem anat cercant informació per a realitzar aquest article, hem pogut comprovar que en els darrers anys hi ha hagut un gran impacte per part dels humans damunt la posidònia. Què ha fet o fa l'IMEDEA actualment per a la recuperació i conservació de la posidònia? Quina és la vostra feina?

Treballem en diferents projectes. Estem fent molta feina per veure quin és l'efecte que té l'impacte global sobre l'estat de la posidònia, des de l'escalfament global (que en la Mediterrània té un impacte més gran: és més ràpid que la mitjana d'escalfament global) fins a impactes més locals i directes com són l'aportació de matèria orgànica o de nutrients i invasions biològiques que ens degraden a la posidònia. A partir d'això tractem de veure quines són les mesures que s'haurien de prendre per evitar que els danys siguin elevats. A la vegada, també estem estudiant la capacitat de la posidònia, gràcies al seu funcionament, d'esmoreir el canvi global. Estudiem la capacitat que té de capturar CO_2 i, per tant, d'enterrar CO_2 que estigui en excés a l'atmosfera; i també estudiem la capacitat que té la fotosíntesis de la planta durant el dia en esmoreir l'acidificació de la mar. L'augment de CO_2 pot provocar acidificació en els oceans. A les zones on hi ha praderes, aquestes capturen CO_2 , durant el dia i n'alliberen durant la nit. D'aquesta manera on hi ha praderes les fluctuacions de CO_2 són grans degut a l'activitat metabòlica de la planta. Llavors, en un escenari d'acidificació (posem quan en un futur hi hagi més CO_2) les praderes de posidònia podrien proporcionar refugi a alguns organismes que siguin sensibles a l'acidificació, (com podrien ser els mol·luscs o organismes que es calci-fiquin).

Resumint, treballem en les dues línies: una mirar quin és l'impacte del canvi global sobre la posidònia i l'altra investigar com la praderia pot ajudar a mitigar i a adaptar-nos a aquests impactes.

2. Per a la recuperació/conservació de la posidònia és necessària la conscienciació de la societat sobre la importància que té aquesta planta en l'ecosistema mediterrani. Des de l'IMEDEA es duen a terme projectes per fomentar aquesta conscienciació? Si és així, quin tipus de projectes són?

No sol haver-hi projectes específics per això, encara que hi ha alguna excepció, però en tots els projectes en els que treballem hi ha un component de divulgació de resultats a la societat en general. Tenim el compromís de divulgar els resultats dels nostres estudis o projectes - fent xerrades o exposicions, fent entrevistes als mitjans de comunicació o, fins i tot, via Internet, articles i reportatges en premsa, escrivint llibres-. O sigui, normalment no tenim un projecte exclusivament per això, però tots els projectes en què estem involucrats, tenen una part en la que ho fem.

3. Creu que la gent està suficientment conscienciada sobre aquest tema?

Jo crec que sí, al manco molt més que fa 10 o 15 anys. S'ha de dir també que jo sóc aquí des de fa 13 anys i abans estava a Catalunya, per tant, també pot ser que la conscienciació sigui una mica diferent i que aquí n'hi hagi més pel fet que hi ha molta més costa que a Catalunya. Tot i així, jo crec que la situació ha canviat i que la societat està molt més interessada en el tema – la gent ja sap que és la posidònia i té interès per conèixer que fa, encara que a vegades també els pugui molestar.

Penso que en els últims 10 o 15 anys, la percepció d'aquests ecosistemes que té la societat ha canviat. Un bon indicador d'això és l'interès creixent que tenen els mitjans de comunicació, fundacions i administracions públiques per la posidònia. Encara que, tenim feina a fer perquè ara ja se sap que la posidònia existeix i que és beneficiosa però pot ser això no està molt clar. Crec que a poc a poc anem millorant en aquest aspecte.

4. A part de les mesures que es prenen des d'aquí, creu els ciutadans podem fer alguna cosa per millorar aquesta situació?

Jo penso que sí. Si aconseguim transmetre totalment quins són els beneficis que té o els serveis que ens proporciona. No hem de voler conservar la posidònia només perquè sigui bonica i única, si no perquè realment és un patrimoni natural que té unes funcions molt importants pel nostre ecosistema.

Per exemple, gràcies a la capacitat que comentàvem abans de capturar CO_2 i d'atrapar sediment, la posidònia va pujant en el fons marí i a mesura que va capturant partícules ella mateixa creix. Això implica que si el nivell de mar va pujant a causa del canvi climàtic, la posidònia té certa capacitat d'anar pujant també i d'anar elevat el fons marí alhora. Un altre exemple és el paper tan important que fa per protegir la costa i evitar l'erosió del fons i de la costa- es pot dir que tenim platges gràcies en part a la posidònia -. La posidònia també contribueix, gràcies a la seva capacitat d'atrapar i depositar al sòl partícules, a que tinguem una aigua de mar molt clara.

En definitiva, penso que la societat pot contribuir moltíssim en la conservació de la praderia en el dia a dia sense danyar-la, és a dir, sense llençar les àncores, brutor o residus a l'aigua i que, si aconseguim transmetre tot el que hem dit de la importància que té, la gent, en veure el mal que està fent i el que s'està deteriorant i perdent, deixarà de fer-ho.

5. Què ens podria dir sobre l'efecte de deteriorament que té damunt la posidònia la pesca d'arrossegament?

Cal dir que la pesca d'arrossegament a l'estat espanyol només està permesa per sota dels 50 metres de fondària, on la posidònia no hi arriba – tot i que a aquestes fondàries hi ha altres ecosistemes importants i de creixement molt lent que la pesca d'arrossegament destrossa -. Per tant, la pesca d'arrossegament, teòricament, no hauria de ser un problema per a la posidònia, però s'ha de dir que en algunes zones de la península s'ho salten i pesquen més amunt, danyant les praderes.

6. Per concloure aquest tema, creu que els danys que ha patit la *Posidonia oceanica* són reversibles?

Crec que és difícil recuperar tot el que hem perdut però depèn de l'extensió deteriorada o perduda. I es fonamental conservar les praderes que encara tenim, que a Balears són molt extenses. En primer lloc s'ha de

recuperar la qualitat ambiental; que les aigües i el sediment siguin de qualitat perquè hi pugui créixer la posidònia. Hi haurà zones on malgrat la qualitat ambiental millori, la pradera no es recuperi, ja que amb la pèrdua de la planta, el sediment es pot haver erosionat i la quantitat ja no serà adequada - o tal vegada ens aflorin roques - i això és difícil de colonitzar. A més, el medi ens pot haver canviat i recuperar la pradera en aquests llocs que ja no són apropiats perquè hi creixi la planta ja seria impossible.

En altres zones on no hi ha hagut pèrdues massives però que estem veient que si que hi ha un deteriorament, com a Balears, si hi actuem sí que hi som a temps; jo vull pensar que som a temps de revertir-ho. És relativament fàcil implementar mesures per a evitar o minimitzar els impactes locals antròpics - abocaments o construcció de ports. Una altra cosa és amb el tema de l'escalfament: veiem que l'escalfament climàtic és una causa important de mortalitat de posidònia i si l'augment de temperatura al mediterrani continua, la posidònia ho té molt difícil. Llavors, l'actuació es fa molt més complexa. Ens hauríem de posar d'acord i actuar-hi ràpid.

S'ha de tenir en compte també que la posidònia té un creixement molt lent, d'uns pocs centímetres per any, i la producció sexual de plantes noves és baixa, característiques que fan que la velocitat de recuperació de les praderes sigui molt lenta. Hem de pensar que les praderes actuals són mil·lenàries.

7. Finalment, i en motiu d'alguna xerrada que hem tengut amb professors de la UIB, ens agradaria saber quina és la seva opinió sobre el canvi climàtic, ja que hi ha alguns científics que hi creuen i d'altres que no. N'hi ha o no n'hi ha?

Penso que hi ha evidències més que provades científicament que hi ha canvi climàtic i que les emissions de gasos d'efecte hivernacle degudes a la creixent activitat humana des de la revolució industrial són la causa d'aquest canvi.

Sota el meu punt de vista, crec que el debat que hi ha entre els que realment veiem que el canvi climàtic hi és - i que tota l'evidència científica apunta a què som els humans els que l'estem provocant- i els escèptics, està generat pels mitjans de comunicació i per alguns sectors que els interessa negar l'evidència científica.

La recerca científica, i així ho recull l'últim informe de l'IPCC, apunta a què sí, que hi ha canvi climàtic i que som nosaltres els que l'estem provocant. És cert que el clima ha canviat durant tota la història del planeta però en cap moment els canvis han estat tan ràpids com els que estem veient ara - les escales de temps en les que estem observant els canvis són molt ràpides i els estem percebent a una escala temporal equivalent a la esperança de vida humana -. Hi ha llocs on és molt més evident que en altres. On està passant molt ràpid és a l'àrtic, allà parles amb la gent que hi viu i et diuen que al 98 podien anar caminant fins a una certa distància sobre el mar gelat des de l'octubre i ara no hi poden anar fins al desembre, i tot i així no és segur perquè es pot trencar la placa de gel de sobre la mar. L'àrtic ve a ser un sentinella del canvi climàtic.

Als altres llocs no ho percebem tant però hi és i aquí, al mediterrani també inclòs, amb els sensors que hi ha, veiem que la temperatura està augmentant - les onades de calor que estem tenint, cada vegada són més intenses, duren més, i són més freqüents -. Si mirem la resposta dels organismes, com la posidònia, amb el seguiment que fem per aquí des de l'any 2000, que encara és curt per a treure conclusions de com l'impacta el canvi climàtic, veiem que després dels estius en què la temperatura supera els 27,5 o 28 °C la mortalitat es dispara. No ens quedem sense pradera, a simple vista no es veu, però si cada any, vas recomptant el nombre de feixos que tens en uns quadrats que estan instal·lats de forma permanent, com estem fent, podem comprovar que després d'aquests estius la mortalitat se'ns eleva unes 3 vegades del que seria la mortalitat normal de la planta.

S'estan fent compilacions de tots els treballs o estudis que hi ha del canvi climàtic i de quins són els impactes en la biota o en la biodiversitat des de que els va començar a reunir l'IPCC i podem comprovar que cada vegada els impactes són més evidents.